

Komentarz egzegetyczny do tekstu: Mt 10,34-39

21. Niedziela po Trójcy Świętej – 5 listopada 2017

Tłumaczenie dosłowne¹

- (34) Nie myślcie, że przyszedłem rzucić pokój na ziemię;
 - nie przyszedłem rzucić pokój, ale miecz.
- (35) Przyszedłem bowiem poróżnić człowieka przeciw ojcu jego i córkę przeciw matce jej i synową przeciw teściowej jej;
 - (36) i wrogami człowieka (staną się) domownicy jego.
- (37) Kochający ojca lub matkę nade mnie nie jest mnie godny,
- i kochający syna lub córkę nade mnie nie jest mnie godny.
- (38) i który nie bierze krzyża jego a idzie za mną, nie jest mnie godny.
- (39) Kto znalazł życie jego,
 - straci je,
 - i kto stracił życie jego z powodu mnie,
- znajdzie je.

Uwagi

- Fragment nie zawiera istotnych i trudnych do oceny wariantów tekstualnych.

Kontekst/Forma/Struktura:

- Kontekst
 - Mt 5-7 stanowi pierwszą mowę Jezusa, czyli tzw. „Kazanie na górze”. Druga mowa Jezusa (Mt 9,35 – 10,42), zwana „Mową misyjną”, przedkłada uczniom Jezusa (por. 9,37 i 11,1) zalecenia związane ze zwiastowaniem Ewangelii. „Biegnie od powołania i misji Dwunastu (10, 1-16) poprzez zapowiedzi trudności w ich pracy misyjnej (10, 17-25) oraz rady i upomnienia na czas tej pracy (10, 26-33) aż po żądanie zaparcia się i ofiary (10, 34-39) oraz perspektywę nagrody za wierną pracę dla królestwa Bożego (10, 40-42). Mowa ma część wstępną (9,35-38) i kończy się charakterystycznym dla Mateusza epilogiem (11, 1)”².

¹ Tłumaczenie za tekstem greckim: K. Aland, B. Aland, J. Karavidopoulos, C. M. Martini, B. M. Metzger, *Novum Testamentum Graece*, wydanie 28, Stuttgart 2012.

² J. Homerski, *Ewangelia według Św. Mateusza*, Pallottinum 2004, s. 183.

□ Forma

- Podobne do Mt 10,34-36 wątki obecne są w Łk 12,51-53 (por. 14,26). Pewnie pochodzą ze wspólnego dla Mt i Łk źródła i zostały odpowiednio zredagowane w każdej z Ewangelii.
- Według Paciorka, w.34-36 wyglądają na autentyczną wypowiedź Jezusa, m.in. ze względu na rozłam w jego własnej rodzinie (por. Mk 3,31-35)³.
- Mt 10, 37-39 znajduje swój odpowiednik w Mk 8,34-35; Łk 14,26-27; J 12,25.
- Mt 10,37 stopniuje miłość; Łk 14,26 pisze mocniej, bo wręcz o nienawiści.
- Mt 10,37 – w przeciwieństwie do Łk 14,26 – jest neutralny odnośnie płci: nie zakłada, że odbiorcą jest mąż (Łk 14,26 mówi o nienawiści do żony). Łk przez tą wstawkę o żonach, a także braciach i siostrach poszerza pokoleniowe podziały rodzinne o podziały rodzinne w ramach jednego pokolenia. Te podziały w ramach jednego pokolenia są także obecne u Mt (por. 10,36).
- Mt 10,38 o nie dźwigającym krzyża pisze jako o niegodnym Jezusa; Łk 14,26 zaś o tym, że nie może on być jego uczniem (por. Łk 14,27).
- Słowa o noszeniu krzyża, według Paciorka, mogą być Jezusowe – występują w Q, Mk, J oraz Ewangelii Tomasza (logion 55)⁴. Dają się jednakże zrozumieć jako postpaschalna refleksja⁵.

□ Struktura

- Fragment można podzielić na 3 mniejsze jednostki (wyodrębnione kolorystycznie powyżej):
 - Pierwsza część, wer. 34-36, poprzez paralelizm ukazuje kontrast między domownikami a wrogami, między pokojem a mieczem;
 - Druga część, wer. 37-38, poprzez zastosowanie epifory – trzykrotnego powtórzenia na końcu segmentów wypowiedzi – podkreśla kontrast między stosunkiem do bliźnich a stosunkiem do samego Jezusa;
 - Trzecia część, wer. 39, poprzez chiasm, ukazuje paradoks znalezienia i straty życia w relacji do Jezusa.

Komentarz:

- wer. 34 „Miecz nie oznacza tutaj powstania zelotów, lecz negatywny skutek uboczny bezkompromisowego zwiastowania królestwa, tj. napięcia i podziały. W innym miejscu Jezus nazywa błogosławionymi ludzi czyniących pokój (5,9)”.⁶ Należy także pamiętać w tym kontekście o Jezusowym przykazaniu miłości wobec nieprzyjaciół (Mt 6,44)

³ A. Paciorek, *Ewangelia według Świętego Mateusza, rozdz. 1-13*, Częstochowa 2005, s. 479-480.

⁴ Paciorek, s. 483.

⁵ D. A. Hagner, *Matthew 1-13*, Dallas 1993, s. 292-293.

⁶ *Katolicki Komentarz Biblijny*, red. R. E. Brown et al., Warszawa 2004, s. 945.

i incydencie z mieczem w Getsemane (Mt 26,52)⁷. Jezus miał przynieść pokój (1,79; por. Iz 9,6)⁸.

- Zestawienie „pokoju” z „mieczem” należy odczytywać w kontekście eschatologicznym, opartym o prorocką i apokaliptyczną refleksję, w której ostateczne wprowadzenie pokoju (szalom) przez Boga poprzedzone jest walką z wrogami (por. Iz 24-27; Za 14; Ez 38, 1-39, 20; Dn 7-12).
- „Miecz” z w.34 ze względu na swoją funkcję można odnosić do „poróżnić” z w.35.
- Nawiązanie w w.35 do Mi 7,6 różni się od Mi 7,6 w wersji hebrajskiej i przekładu greckiego, a także od jeszcze innego nawiązania w tekście paralelnym (Łk 12, 53)⁹. Mi 7,6 nawiązuje do czasu ucisku poprzedzającego ostateczne zbawienie eschatologiczne.
- „Talmud również odnosi Micheasza 7,6 do czasów mesjańskich: << Naucz się: R. Nehorai rzekł: „W pokoleniu, kiedy Mesjasz przybędzie, młodzi ludzie będą ubliżać starym, a starzy ludzie będą stawać przed młodymi [aby oddawać im cześć]; córki powstaną przeciwko matkom, a synowie przeciwko teściowym. Ludzie będą butni, a syn nie speszzy się w obecności ojca” (Sanhedrin 97a)>>”¹⁰. Oznacza to, że nie tylko Jezusowe czy popaschalne nauczanie chrześcijańskie łączyło eschaton z podziałami rodzinnymi.
- W.34-35 trzykrotnie podkreślają akt „przyjścia” Jezusa, które w tej Ewangelii rozpoczynają się z cudownym poczęciem.
- W.38 – wątek noszenia krzyża występuje pięciokrotnie (10,38; 16,24; Łk 9, 23; 14,27; Mk 8,34). Paciorek przywołuje 3 znaczenia wypowiedzi o noszeniu krzyża: (1) gotowość na męczeńską śmierć – noszenie krzyża jako część kary rzymskiej); (2) gotowość na cierpienie – noszenie krzyża rozumiane metaforycznie; dla Paciorka znaczenie wątpliwe w w.38¹¹; (3) noszenie pieczęci (por. Ez 9,4-6) – forma wyrazu przynależności do Jezusa; również wątpliwe znaczenie w kontekście w.38¹².
- W.39 – wątek możliwości straty/zyskania życia występuje w Mt 16,25; Mk 8,35; Łk 9,24; 17,33. „Dla rozumienia tej wypowiedzi należy najpierw odpowiedzieć na pytanie, co oznacza w tym miejscu słowo *życie* (*psychē*). W przeciwieństwie do w.28 nie jest ona tą częścią człowieka, która potrafi przetrwać pomiędzy śmiercią a Dniem Ostatecznym ani też nie jest życiem ziemskim przeciwstawionym życiu wiecznemu. Oznacza natomiast konkretną i niepodzielną egzystencję człowieka”¹³.

Podsumowanie:

- Wprowadzany w urywku miecz, pokoleniowe podziały rodzinne i możliwa męczeńska utrata życia są rozumiane jako wynik odmiennych reakcji eschatologicznych na osobę Jezusa (tj. stopnia miłości do niego, por. 10,37). Mateuszowy Jezus stanowczo podkreśla

⁷ Paciorek, s. 480.

⁸ D. A. Hagner, *Matthew 1-13*, Dallas 1993, s. 291.

⁹ Por. Homerski, s. 193.

¹⁰ David H. Stern, *Komentarz Żydowski do Nowego Testamentu*, Warszawa 2004, s. 56.

¹¹ Dla Douglas R. A. Hare, *Matthew*, Louisville 1993, s. 117 właściwie: „Disciples of Jesus must be willing to be „crucified” by their families”.

¹² Por. Paciorek, s. 482.

¹³ Paciorek, s. 483.

niemożliwość takiej sytuacji, w której miłość w relacjach rodzinnych, miałaby przekraczać miłość do niego samego. Trzykrotnie twierdzi, że taka osoba miłująca rodzinę bardziej od niego jest jego „niegodna” (wer. 37-38). W tym przypadku osoba i działanie Jezusa nie stają się przyczyną wygaszania konfliktów międzyludzkich. Wręcz generują kolejne. Stawką ma być eschatologiczna obietnica życia wiecznego.

Autor: Piotr Lorek